

Ziua Cărții

Zinaida Stratan, Directoarea Bibliotecii Tehnico-Științifice, UTM

Stimați reprezentanți ai administrației, sindicatelor Universității Tehnice, Stimați profesori, studenți, doctoranzi, masteranzi, cei mai fideli utilizatori ai Bibliotecii, dragi colege bibliotecare!

Vă mulțumim că ați acceptat să fiți alături de noi în această zi de sărbătoare dedicată Cărții, Bibliotecii și bibliotecarului. (23 aprilie)

Finalizăm astăzi Săptămâna din cadrul Campaniei „Primăvara Cărților la UTM”, campanie pe care vom relansa-o în fiecare primăvară ca simbol al dăinuirii Cărții în timp. Am decis asta pentru că acțiunile noastre au avut succes.

Pe parcursul săptămânii în fiecare zi au fost desfășurate mai multe activități de promovare a cărții și lecturii cu scopul de a atenționa comunitatea universitară asupra importanței acestor componente ale Culturii; asupra rolului bibliotecii în societate, care de la începuturi avea funcția de acumulare și păstrare ale cunoștințelor umanității (indiferent pe ce suporturi: de la plăcuțe și papirusi până la tabletele electronice), funcția de împrumut al documentelor (cu toate că în primele biblioteci bibliotecari erau savanții și accesul la colecții era foarte select).

Vreau să vă prezint câteva reflecții la această temă.

De-a lungul timpului s-au dat numeroase definiții cărții, aceasta fiind interpretată ca obiect material, spiritual sau intelectual.

Cartea

■ „Definiția cuvântului *carte* este destul de vagă. Cartea este, fără îndoială, un obiect; dar în ce scop? Obiect de artă, marfă, mijloc de comunicare, instrument de lucru, gândire conservată sau hârtie la kilogram? Ea este produsul unui individ și al unei societăți, partea cea mai bună și cea mai rea din om. Ea participă la evenimente, le resimte sau le provoacă. Ea este reflectare, motor și judecător al istoriei. Prietenă sau dușman, cartea are toate calitățile unei persoane morale. Această complexitate ține de faptul că, în ciuda aparențelor, litera sa este vie și esența sa se confundă cu viața însăși; ea înglobează toate bogățiile și totodată poartă toate contradicțiile. Creată de om, ea reflectă universul și pune în mișcare lumea.” (Albert Flocon)

■ „*Cartea* este instrumentul de comunicare cel mai sigur, cel mai ușor

de mânuit care a fost inventat vreodată, este prima care a permis gândirii umane să învingă timpul, apoi spațiul." **Rene Maheu.**

Timp de secole, cartea tradițională pe suport scris a deținut înfietatea însemnând, în primul rând, o relație specială a cititorului cu acest obiect aflat oricând la îndemână, lectura reprezentând o relație afectivă între autor, operă și cititor. De cartea tradițională ne simțim aproape, de universul pe care îl reprezintă. Odată cu apariția și dezvoltarea „erei electronice”, care a determinat mutații la nivelul individului, dar și al societății în ansamblu, s-a schimbat și modul de lectură precum și mijloacele tehnologice de acces și prelucrare a informației. Ne îndreptăm oare spre o „societate fără hârtii”, în care cartea electronică va elimina cartea tradițională? În opinia noastră, cartea tradițională va coabita mult timp de acum înainte cu cartea electronică, întrebarea fundamentală fiind: ce efecte va avea lectura digitală, biblioteca digitală? Se pare, că „plăcerea de a citi” este un element care, încet, încet, dispare. Acest fenomen este deja observat la nivelul generațiilor tinere. Scopul lecturii este acela de a ne informa, de a pregăti un examen, iar în aceste cazuri, suportul pe care este informația nu mai are nici un fel de importanță. O lectură „frumoasă” este determinată și de o carte „frumoasă”, văzută ca un obiect estetic. Cartea electronică cu greu poate ajunge la astfel de performanțe. De fapt, industria electronică încearcă să găsească soluții de „umanizare” a unor produse, fără „miros” și fără „culoare”. Astfel, un site internet care vinde cărți pe suport electronic propune versiuni de texte care emană miros de bibliotecă, după ce s-a observat că studenților le place să simtă mirosul cărților pe care le citesc. Un studiu realizat, de Institutul de sondaje Zogby International, intervievându-i fiind 600 de studenți, a concluzionat că 43% dintre ei admit că principala calitate a unei cărți sau a unui obiect, în general, este reprezentată de miros. Studiul a mai arătat că șase studenți din zece preferă să cumpere cărți de ocazie, în detrimentul cărților noi sau a celor în format electronic, deși cele din urmă sunt mai ieftine decât cele pe suport tradițional (de hârtie). Pornind de la aceste constatări, site-ul <http://www.cafescribe.com> a luat măsura de a trimite tuturor celor care cumpără un text pe internet un autocolant impregnat cu mirosul unei cărți vechi. Același studiu a arătat că trei studenți din zece asociază mirosul de spațiu închis cu cartea lor favorită, iar 16% dintre ei fac legătura dintre o carte care le-a plăcut și aroma de cafea proaspăt măcinată. Toate acestea sunt argumente (optimiste) ale unei lecturi care

nu se pierde, argumente pentru o lectură de intimitate, cu multe conotații afective și estetice.

Schimbările de această factură la nivelul procesului lecturii vor determina modificări substanțiale și în ceea ce privește lectura instituționalizată, biblioteca trebuind să-și reevalueze funcțiile și posibilitățile de a „îmbogăți” acest proces. Modificările vor atinge și profesia de bibliotecar și funcția de informare a bibliotecii.

Bibliotecile s-au dezvoltat parcurgând drumul de la spațiul închis, rezervat unor persoane, elite, către unul public din ce în ce mai necesar membrilor colectivităților, cu influențe benefice în structurile didactice, artistice, științifice, politico-administrative, sociale. Ele au fost printre primele astfel de spații publice, alături de școli, universități, muzee, instituții de spectacol, asociații culturale, mass-media.

Propunem câteva repere ale acestui drum.

Bibliotecile lumii

- Cea mai veche bibliotecă a antichității - cea a regelui asirian Assurbanipal (669 - 633 î.Hr.), din palatul său din Ninive. Cărțile erau pe tăblițe de lut, în asiriană, cu scriere cuneiformă;
- Bibliotecile Mesopotamiei antice (Uruk, Ur, Assur, Persepolis);
- Celebra bibliotecă din Alexandria (secolul al III-lea î.Hr.), a regelui Egiptului Ptolomeu I *Logos*, considerată centru al culturii lumii antice, distrusă de către Iulius Cezar în anul 47 î.Hr. E desubliniat faptul că aici au studiat sau predat Euclid, Arhimede, Eratostene;
- Biblioteca din Pergam, care rivaliza cu cea din Alexandria, creată de regele Attalos I (241 -197 î.Hr.);
- Grecia antică a avut și ea biblioteci - cele din Efes sau ale savanților Euripide, Platon, Aristotel;
- Prima bibliotecă a Romei este înființată de Caius Asirius Pollio, având în componență atât cărți grecești cât și latinești; Biblioteca Ulpia Traiana, cea mai mare, cu acces public, creație a împăratului Traian;
- Evul Mediu aduce Europei afirmarea Umanismului și Renașterii, cărții revenindu-i un loc important; tradiția latinității este păstrată în școli monastice, episcopale și în biblioteci;
- Apar în Italia (secolele XII - XIII) copiiști laici plătiți;

■ Regele Teodoric (454 - 526) înființează Centrul Cultural Vivarium, care avea o bibliotecă înzestrată, printre altele, cu gramatici, lucrări de didactică, istorie naturală, o sală de lectură (ce putea fi folosită și seara) și un cuprinzător catalog descriptiv;

■ Bibliotecile Ordinului benedictinilor, cu contribuții majore la răspândirea catolicismului;

■ Biblioteca Vaticanului, creată în secolul al IV-lea, distrusă de arabi în 637;

■ Biblioteca de la Constantinopol, din timpul lui Constantinel Mare, incendiată în anul 475 și distrusă complet de turci în 1453, odată cu ocuparea Constantinopolului;

■ Un alt moment important este considerat apariția în Europa universităților (Bologna, 1154; Paris, 1200; Oxford, 1214, Cambridge, 1231; Salamanca, 1254; Montpellier, 1283), activitatece va căpăta noi dimensiuni în secolul următor (Viena, Koln, Haidelberg, Padova, Basel, Praga);

■ Secolele XVII-XIX au cunoscut fenomenul conservării fondurilor de carte și al creării unor noi biblioteci naționale, adevărate citadele ale civilizației, umanismului european sau mondial. Dintre acestea amintim: Biblioteca Națională a Franței (1789), British Museum Library (1753), Biblioteca Națională din Viena, Biblioteca Națională a S.U.A. (1800), Biblioteca publică de stat Soltâkov-Scedrin din Sankt Petersburg (1714), The National Diet Library din Tokyo (1948), exemplele putând continua în timp și spațiu, pe întreg mapamondul;

Este de subliniat faptul că deși au înfruntat vitregiile istoriei în timp, bibliotecile au rămas principalele teaurizatoare ale spiritului uman, în ce a creat el mai bun.

În timp bibliotecile și-au amplificat funcția culturală, educațională, informațională și au în continuare misiunea de a contribui la trecerea de la Societatea Informațională la Societatea Cunoașterii.

Unii adepți ai informatizării societății consideră că va fi nevoie doar de servicii informaționale, biblioteca computerizată, cu colecțiile digitizate și acces la internet, se transformă într-un supermarket informațional, care îți propune marfă de orice fel. Astfel, unii tehnocrați sunt ferm convinși, că civilizația informațională nu va avea nevoie de biblioteci neinformtizate, ele sunt inutile.

Încă în 2005 UNESCO a lansat inițiativa „Către Societatea Cunoașterii”, idea de bază: Societatea Informațională trebuie să devină un instrument pentru constituirea Societății Cunoașterii, în care informația brută, venită ca o „avalanșă”, nu mai este suficientă pentru o dezvoltare socială echilibrată. Această informație trebuie selectată și prelucrată, lucru care presupune acea „personalitate culturală de bază”, care trebuie să se orienteze în fluxurile informaționale, să-și dezvolte abilitățile cognitive, gândirea critică, să poată selecta informația pertinentă. De aici și deviza: „Instruire pentru toți pe parcursul întregii vieți”, având ca pilon de susținere lectura și biblioteca, aceasta din urmă văzută ca un „element strategic” în configurarea unei societăți a informației și cunoașterii.

Există și multe riscuri. Trăim într-o societate cu risc de umanizare, nu avem o societate civilizată, categoriile morale se consideră demodate. Se pune problema umanizării în toate domeniile de activitate. Umanizarea societății nu este posibilă fără bibliotecă. Ea nu deține doar funcția informațională, ci este un centru de cultură a cărții și comunicării libere a oamenilor, ea păstrează valori general-umane, culturale.

Biblioteca va continua să fie un spațiu al comunicării prin lectură, lectură afectivă și spirituală. Colecțiile de carte nu sunt doar surse informaționale, dar și un element indispensabil conștiinței naționale și a culturii general umane. Iar cultura trebuie plantată. Pentru că, „cultura este ceea ce rămâne după ce nimic nu mai e ...”

Noi, bibliotecarii, suntem mențiți să păstrăm și să transmitem mai departe tezaurul deținut.

” cărțile fac parte din fericirea omului”.